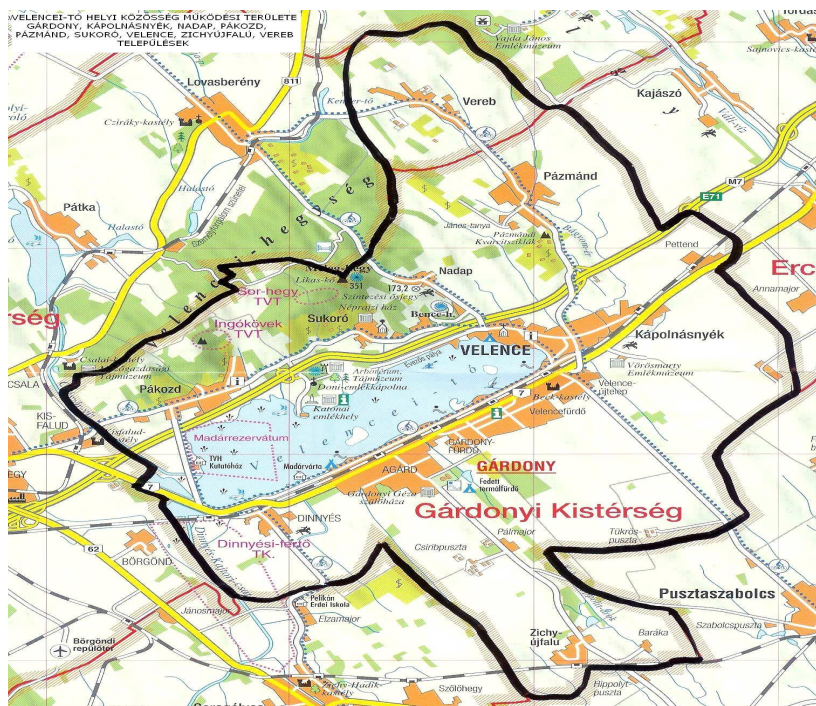

*„A múltat tiszteld, s a jelent vele kösd a jövőhöz.”
(Vörösmarty Mihály)*

Velencei-tó Környéki Többcélú Kistérségi Társulás

Kulturális Stratégia

Helyzetelemzés

2010.

2481 Velence, Balatoni út 65.

Készítette a Közkincs Kerekasztal Tagjainak aktív részvételével:

Kissné Vörösmarty Mária kerekasztal vezető

Kistérségi kulturális stratégia

A Közkincs Kerekasztal munkája során a gárdonyi kistérségben felméréseket végeztünk. Az üléseken megfogalmazzuk a jövőképet, az átfogó célokat, az alapvető célokat, a kulcsfontosságú területeket és az irányvonalakat.

A gárdonyi kistérség igen sajátos helyet foglal el. Az országunk földrajzát nézve talán az egyetlen, amelyiket többévszázados kapocs köti össze: egy csodálatos természeti erő, a Velencei-tó. Ez igen szoros, független a közigazgatási formáktól. A partján élő embereket, településeket kötötte/köti össze a halászzattal, a náddal. A lovas- és ökrös-szekéren utazók ismerték egymást. Ha bekopogtattak tudták honnan, melyik településről érkezett.

Sokat változott a világ, benne mi, emberek is. Ha most nem lépünk, kihalnak a közösségformáló szokások. Nagyon fontos, hogy részesei legyünk. Ne csak olvassunk róla, mert csak így tudjuk tovább adni a gyermekeinknek. Úgy, mint régen, amikor este igaz élettapasztalatokról meséltek a szülők, emberi érzésekről szóltak az álomba ringató dalok.

A tó északi partja – település szerkezetéből adódóan - őrzi a hagyományokat. A déli part a strandokhoz igazodva más típusú rendezvényekkel várja az érdeklődőket. Ezek jobb koordinálása még a jövő feladatai közé tartozik.

A gárdonyi kistérség kilenc településén hét nyilvános könyvtár (kettő községi), hét Művelődési Ház (kettő intézmény társulás formában), egy Községi Ház és egy ÁMK van. Nagyon változó formában és lehetőségekkel. Ahol nem működik az intézmény, nincs szakképzett munkatárs ott a civil szervezetek tartják életben a kulturális területet.

A történelmi – néprajzi – természeti - környezetvédelmi – irodalmi múzeumok igen sokszínű tárházai a kistérségünknek. Nagy előny, hogy alig több, mint 30 km-es távolsággal körbe lehet utazni a Velencei-tavat.

Fellendülőben van szinte minden településen a lovászat, a borászat, a gasztronómia. A képviselői együttműködnek a rendezvények szervezőivel.

Összességében nagyon jó, hogy van kikre és mire építeni a jövő stratégiáját. Ez érthető a Közkincs Kerekasztal Tagjaira is, akik nagyon jó és sokrétű, sokirányú közösséget alkotnak.

Kistérségünket az Új Magyarország Pont koordinátorai (aktív résztvevői kerekasztalunknak) segítségével mutatjuk be. Dr. Pálmainé Folmeg Zsuzsanna és Vágnerné Farkas Mária szakdolgozataiból:

A Gárdonyi Kistérség

FEJÉR MEGYE KISTÉRSÉGEI

kilenc településből áll, a Velencei-tó északi partján Pákozdi, Sukoró, Nadap, Velence város - a hozzá tartozó Velencefürdő és Velence-újtelep településekkel. Déli partján Gárdony város - a közigazgatásilag hozzá tartozó Dinnyéssel és Agárddal, valamint háttértelepülésként Zichyújfaluval. A tó keleti szegletében fekszik Kápolnásnyék, északon a kistérség háttértelepüléseiként kapcsolódnak Pázmánd és Vereb. A kistérség központja Gárdony, mely kedvelt üdülőhely és három városrészből áll: Gárdony, Agárd és Dinnyés.

A Gárdonyi Kistérség általános jellemzői

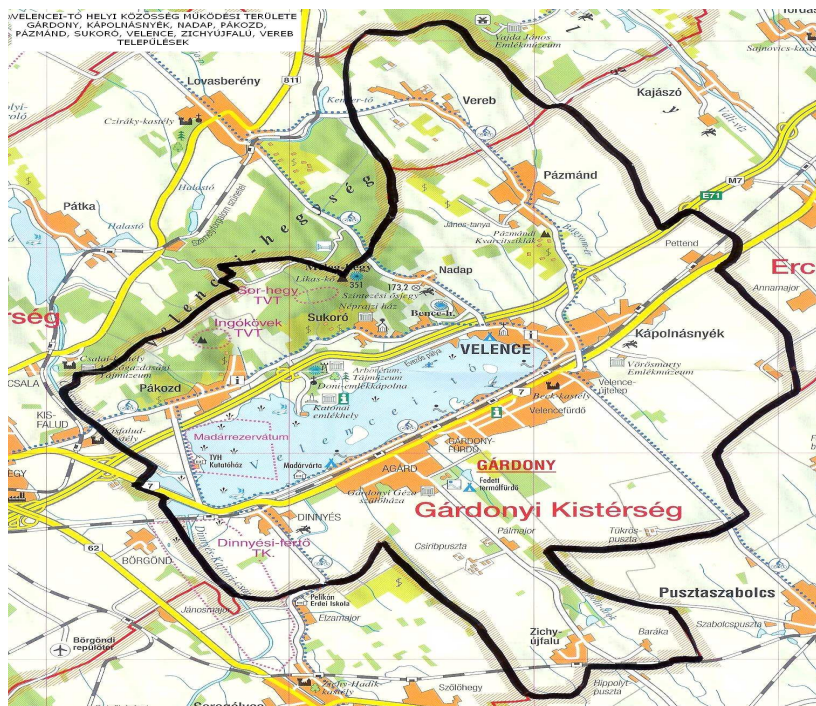
A természet igen bőkezűen bánt a térséggel. A vadregényes erdők, szőlőlugasokkal teli domboldalak mellett, mesés környezetben fekvő tavat találunk. A térség nagy kincse a bársonyos vizű Velencei-tó. A tó már a reneszánsz korban fénykorát élte, ékes bizonyítéka ennek, hogy nevét

a Mátyás király udvarába érkező olasz telepesekről kapta. Az addig Fertőnek nevezett náddal, vízinövényekkel sűrűn benőtt tónak és a partján lévő településnek a Velence nevet adták. A nyelvtörténészek szerint viszont Velence - maga a tó és a falu - a széljárás jelzésére használt ősi halászeszközzel, a népiesen „velencének” nevezett szélzászlóról kapta a nevét, amit a tó keleti felében lakók készítettek.¹

A Gárdonyi kistérség a Közép-Dunántúli Régióban, Fejér megyében található.

A kistérség 9 településéből 2 város, 7 község. Területet és lélekszámot tekintve a legnagyobb települése Gárdony, a legkisebb Nadap. A kistérség területe 265,15 km², lakosságának száma 26513 fő, népsűrűsége 99,99 fő/km².

A GÁRDONYI KISTÉRSÉG TÉRKÉPE

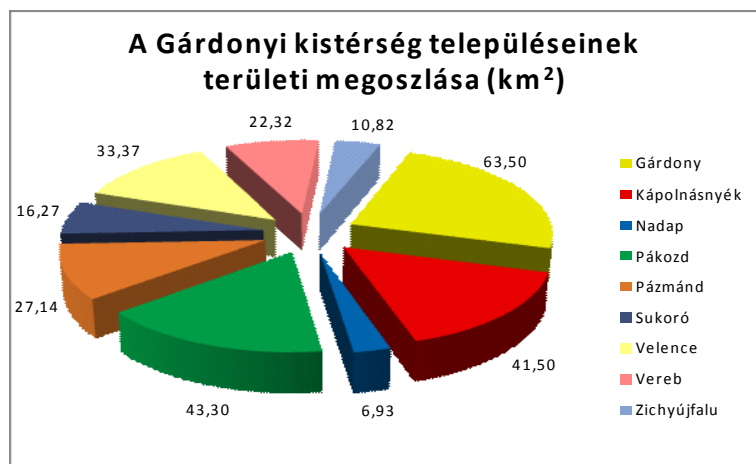
A kistérség földrajzi elhelyezkedése és természeti adottságai

A Gárdonyi Kistérséget földrajzilag nyugaton a Móri-árok, illetve a benne elterülő Sárrét, északon a Vértes, keleten a Váli-völgy, délről pedig a Mezőföld határolja. A velencei-táj központi kistája egyben legnagyobb természeti értéke maga a Velencei-tó, partvidékével együtt, amelyhez északon további kistájként csatlakozik az erdős Velencei-hegység, délen pedig a Mezőföld termékeny síksága. A táj egyesíti magában a három legfontosabb tájképző elemet, a nagy vízfelületet, a hegységet és a síkságot és így változatos egésznek alkot.

A kistérség Fejér Megye középső részét, területének 6,19 %-át, az ország területének mintegy 0,5 %-át foglalja el. A térség fekvése igen kedvező, hiszen a Budapest – Székesfehérvár - Balaton vonal és az M7-es autópálya, valamint a 7-es számú főút mellett található. Ez a lehetőség fontos a közelében fekvő települések fejlődése szempontjából is. A kistérség területén halad át a Balaton és Nyugat-Magyarország irányába a vasútvonal, jó megközelíthőséget biztosítva a térség számára. Az idegenforgalmi potenciál miatt a jó megközelítésnek kiemelkedő jelentősége van. A Velencei-tótól kb. 10 km-re fekszik a legősibb magyar városunk, Fejér megye székhelye Székesfehérvár, valamint 40 km-re Budapest.

¹ Kácsor László (1984): *A Velencei-tó*. Gondolat Kiadó, Budapest.

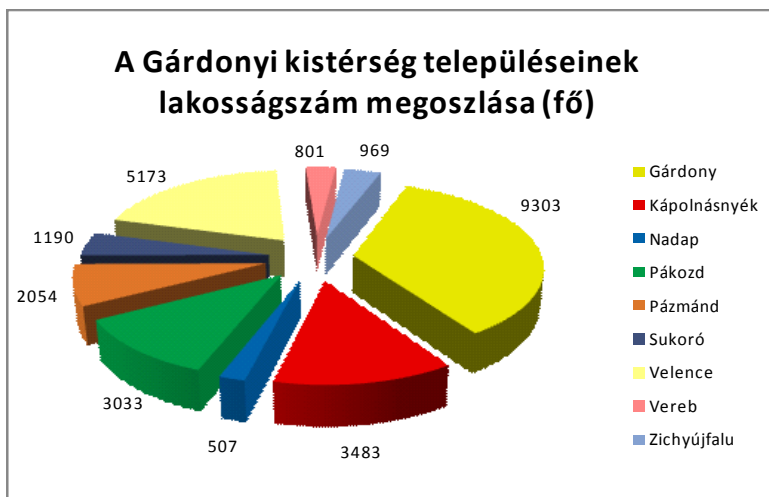
A kistérség területi és demográfiai helyzete

A Gárdonyi kistérség területe 265,15 km², népsűrűsége 99,99 %, lakosságának száma 26.513 fő, mely a megye 6,08 % - a. A táblázatban szerepel Vereb is a vizsgált időszakban, de meg kell jegyezni, hogy Vereb csak 2007. szeptembere óta tartozik a Gárdonyi kistérséghez.

Forrás: Magyar Köztársaság helységnévkönyve (szerkesztés – Pné FZs)

A kistérség lakosságszám növekedését összehasonlítva a 2000. és 2007. közötti időszakban - a 2001. évet leszámítva, amikor csökkent a kistérség lakosainak száma - folyamatosan emelkedő képet mutat, vagyis a térséget pozitív vándorlás jellemezte. E növekedés dinamizmusa jelentősen meghaladja mind a megyei, mind az országos átlagot és a növekedés főként a bevándorlásnak tudható be. A kistérségben, a települések közül a legnagyobb emelkedés Sukorónál volt, közel 36 % - al nőtt a lakosság szám, míg Zichyújfaluban a lakosság számának 3 %-os csökkenése figyelhető meg. Sukoró lakosságszám növekedésében közrejátszott Budapest és Székesfehérvár közelsége, a legtöbb betelepült család e két városból került ki.

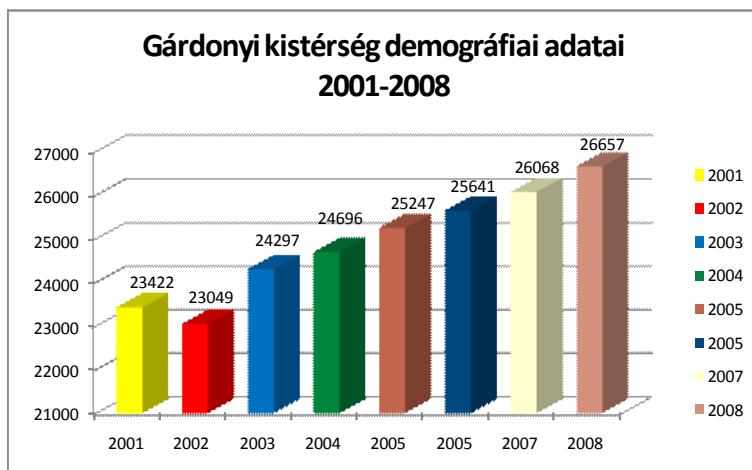
Forrás: Magyar Köztársaság helységnévkönyve (szerkesztés – Pné FZs)

i

Gárdonyi kistérség demográfiai adatai (fő)									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Változás %-ban
Gárdony	8117	7979	8435	8590	8781	8880	9073	9391	115,7
Kápolnásnyék	3208	3179	3308	3357	3379	3420	3464	3512	109,48
Nadap	447	448	463	463	468	485	515	516	115,44
Pákozd	2602	2524	2697	2743	2819	2853	2875	2929	112,57
Pázmánd	1986	1984	2014	1997	2014	2038	2031	2036	102,52
Sukoró	893	853	975	1010	1064	1092	1141	1213	135,83
Velence	4394	4284	4619	4747	4917	5063	5163	5271	119,96
Vereb	785	796	802	804	819	802	817	824	104,97
Zichyújfalu	990	1002	984	985	986	1008	989	965	97,47
Gárdonyi kistérség	23422	23049	24297	24696	25247	25641	26068	26657	113,81
Megyei átlag	430465	431162	430938	430777	431479	433945	433782	434353	100,90
Régiós átlag	1123457	1128579	1121354	1118528	1117861	1121938	1122754	1120397	99,73

Forrás: MTA Közgazdaságtudományi Intézet Erőforrástérkép (szerkesztés – Pné FZs)

A természetes fogyás ellenére a vizsgált időszakban a kistérség lakosságának száma 3.235 fővel nőtt, amely 13,8 %-os növekedés, a megyei lakosságszámhoz viszonyítva pedig 14,1 %-os a növekedés.

Forrás: MTA Közgazdaságtudományi Intézet Erőforrástérkép (szerkesztés – Pné FZs)

A kistérség infrastrukturális helyzete

Egy kistérség gazdasági versenyképességét, környezeti állapotát és az itt élők életkörülményeit jelentősen meghatározzák az infrastrukturális feltételek. A kistérség településeinek infrastrukturális ellátottsága egyenlőtlen. A Gárdonyi Kistérség települései közül 6 településen, Gárdonyban, Kápolnásnyéken, Nadapon, Pázmádon, Sukorón, Velencén befejezték a szennyvízelvezetési és tisztítási rendszer kiépítését 2007-ben Uniós támogatással, míg Pákozdon, Vereben és Zichyújfaluban ez a jövő feladata. Pákozdi a székesfehérvári kistérség településeivel az előkészített pályázatot 2007-ben nyújtotta be, 2009-ben lett kiemeltként támogatott projekt.

Vereb is Európai Unió támogatásból fogja megoldani a település szennyvízelvezetését, a KEOP szennyvízelvezetés és tisztítás konstrukciójában nyert 14,1 millió forint vissza nem térítendő támogatást, melynek második fordulójára most adta be a kidolgozott pályázatot és a munkálatok nagy valószínűséggel még az idén elkezdődhetnek.

A kistérségben hiányos és minőségileg kifogásolható a felszíni vízvezető csatornarendszer és a belvíz elleni védelem is, javításra szorul. A kistérség fejlesztési elképzeléseiben első helyen szerepel a felszíni vízvezetés, melyet a terület térszerkezetéből adódóan csak kistérségi szinten lehet megoldani. A csatornázáshoz hasonló nagymértékű beruházás lenne, azonban a KEOP prioritásai között nem szerepel ez a fejlesztési konstrukció, a Közép-Dunántúli Operatív Program forrásallokációja pedig erre nem nyújt megfelelő támogatást.

A főbb közlekedési útvonalak állapota nagyrészt megfelelő azokon a településeken, ahol a csatornázás befejezése után helyreállították az utakat. A belterületi utak nagy része, szinte valamennyi településen felújításra szorul. A hazai támogatásnak köszönhetően a TEÚT pályázatán több település is sikeresen pályázott, javítva ezzel a település jól járhatóságát és az idegenforgalomhoz elengedhetetlenül fontos összképét is. A tó déli oldalán az alsó közlekedési útvonal megoldott, de minősége nem felel meg a nyári nagy igénybevételnek, szintén felújításra szorul.

Elmondható, hogy az utóbbi időben népszerűvé vált kerékpáros turisták vonzása érdekében a Velencei-tó körül nagyarányú kerékpárút építésébe fogott a kistérség, melynek egy része már meg is valósult uniós támogatással. Az északi oldalon pedig most kezdték el a munkálatokat, melyhez 400 millió forint vissza nem térítendő támogatást nyertek az Új Magyarország Fejlesztési Terv Közép Dunántúli Regionális Operatív Programjában meghirdetett turisztikai pályázatán.

A **kistérség egészségügyi** ellátását 15 háziorvos, gyermekorvos és fogorvos biztosítja. 2008-ban a háziorvosokra átlagosan 2353 lakos jutott, míg a gyermekorvosokra 6471. A kistérségben 2 alközponttal működik orvosi ügyelet, Gárdonyban és Velencén. A Gárdonyi alközpont Gárdony és Zichyújfalu, a Velencei alközpont Velence, Vereb, Kápolnásnyék, Nadap, Pákoz, Pázmánd, Sukoró településeken látja el az orvosi ügyeletet.

A térségben a járóbeteg-szakellátást és kórházi fekvőbeteg-ellátást az idei év májusáig Székesfehérvár biztosítja. Ettől az időponttól a Gárdonyi Kistérségi Szakellátó Központ veszi át, melynek létesítésére Velence város sikeresen pályázott a TIOP 2.1.2 konstrukcióban. A fejlesztés támogatási összege 762,8 millió forint, a zöldmezős beruházásban egy 1500 négyzetméter alapterületű, korszerű, akadálymentes épületben 14 szakrendelés, korszerű diagnosztikai munkahelyek, fiziko- és mozgásterápiás szolgáltatás, gyógytorna és a legmodernebb orvostechikai eszközök várják majd a betegeket. A központ létrejöttével a térség lakói számára nyolc kilométeren belül elérhető lesz a járóbeteg szakellátás.

Eredményesen működik a 2005 nyarán még csak kísérleti jelleggel létesített, azóta már véglegesített, kihelyezett mentőegység, mely a Kistérségi Központban kapott helyet. A Mentőállomás 24 órás készenléttel áll a rászorulóknak rendelkezésére. Működésének köszönhetően 15 percen belül a térség bármely pontjára odaér a mentő, s képes ellátni az idényjelleggel jelentkező többletfeladatokat is.

A kistérségben 8 általános iskolai és 3 középiskolai feladat ellátási hely található. Velencén Uniós támogatással most újították fel az általános iskolát 810,8 milliós összköltséggel, melyből a vissza nem térítendő támogatás 500 millió forintot tett ki. A kistérség legmodernebb iskolája ösztől már kéttannyelvű oktatással várja a diákokat.

A kistérség gazdasági helyzete

A helyi gazdasági tevékenységben a tó közeli településeken, azon belül is a keleti és déli parti községekben az idegenforgalom és az ehhez kapcsolódó kereskedelem és szolgáltatás, míg a tótól távolabbi, északi háttértelepüléseken a mezőgazdaság a meghatározó ágazat. Az ipar szerepe a térségben szinte elhanyagolható, csak kisüzemek formájában elszórtan található meg a térségben, bár az utóbbi időben a települések törekszenek az iparfejlesztésre. Pákoz határában kialakítottak egy iparterületet is, azonban még egyetlen betelepült vállalkozás sem kezdte meg működését. Kápolnásnyék külterületén Uniós támogatással pedig most épült fel egy kishajó gyártó üzem. A kistérségben csak kis volumenű, főleg a helyi ellátást biztosító vállalkozások üzemelnek, például pékségek, az Agárdi Pálinkafőzde, szőlőfeldolgozó pincészetek.

A kistérségben működő vállalkozások száma 2008-ban 1744 volt, melyek nagy többsége társas vállalkozás. A foglalkoztatotti létszám alapján elkülönülő mikro, kis és középvállalkozások mindegyike megtalálható, mindössze egy nagyvállalkozás működik a kistérségben, a Premier Ablakgyár, mely 2002-ben került átadásra, 1,2 milliárd Ft-os beruházási összköltséggel.

A legtöbb vállalkozás ingatlanügyekkel és gazdasági szolgáltatásokkal, kereskedelemmel, vendéglátással, építőiparral foglalkozik. Közvetlen a tó körül magas a szezonálisan nyitva tartó kereskedelmi egységek száma.

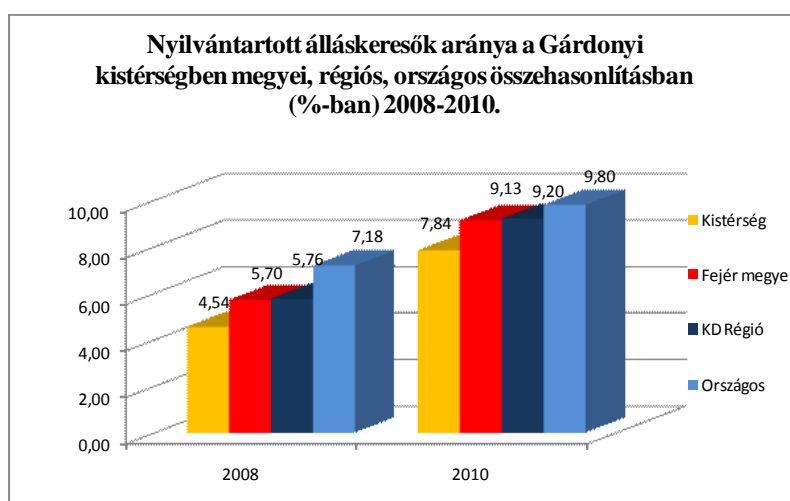
A kistérségben a működő vállalkozások számának eloszlása is jelentős eltérést mutat, számuk a két városban (Gárdony, Velence) és Sukorón a megyei, régiós és országos átlag felett van, míg Nadapon, Vereben és Zichyújfaluban alatta marad.

A kistérség gazdaságának kétharmadát a szolgáltatási szektor teszi ki, így a térség gazdaságára és egész társadalmi életére a turizmus mindenkori alakulása döntő hatással van.

A kistérség gazdasági helyzete 2007.							
	Egy lakosra jutó jövedelem (ezer Ft)	100 lakosra jutó személygépkocsik száma (db)	A távbeszélő fővonalak 100 lakosra jutó száma (db)	Regisztrált munkanélküliek száma (fő)	Férfiak aránya (%)	Nők aránya (%)	Regisztrált vállalkozások száma 100 lakosra (db)
Gárdony	815,60	35,60	36,90	256,00	52,70	47,30	13,10
Kápolnásnyék	817,70	32,40	26,80	87,00	41,40	58,60	12,10
Nadap	689,20	33,70	26,20	18,00	33,30	66,70	10,90
Pákozd	902,40	31,60	26,80	60,00	38,30	61,70	10,80
Pázmánd	666,80	31,40	30,60	48,00	45,80	54,20	10,30
Sukoró	1072,4	44,00	50,50	31,00	45,20	54,80	16,70
Velence	869,40	38,80	42,30	117,00	42,70	57,30	13,80
Vereb	529,50	26,30	25,00	29,00	31,00	69,00	5,00
Zichyújfalu	572,30	26,10	18,20	29,00	48,30	51,70	2,50
Kistérségi átlag	816,27	34,76	34,41	141,73	45,76	54,24	12,13
Megyei átlag	850,57	30,16	24,87	836,71	47,81	52,19	10,50
Régiós átlag	816,40	30,06	25,54	648,93	49,45	50,55	10,86
Országos átlag	756,86	29,61	26,71	2335,14	52,30	47,70	12,11

Forrás: MTA Közgazdaságtudományi Intézet, Erőforrás térkép²

Nyilvántartott álláskereső aránya a Gárdonyi kistérségben

A kistérség fejlettséget mutatja, hogy 2007-ben, a 100 lakosra jutó személygépkocsik száma (34,76 db) és a 100 lakosra jutó, távbeszélő fővonalak száma (34,41 db) meghaladja a megyei, a régiós és az országos átlagot. Az egy főre jutó jövedelem 816,27 ezer forint, amely az országos átlagnál 7,8 %-al magasabb, a régiós átlaggal közel azonos szinten van, míg a megyei átlagnál 4,1 %-al kisebb mértékű.

Forrás: Állami Foglalkoztatási Szolgálat, Kistérségi adatsorok (szerkesztés – Pné FZs))

Az összehasonlítás alapja a nyilvántartott álláskereső aránya a munkavállalási korú népesség %-ban. Az alábbi ábrán látható, hogy a Gárdonyi kistérségben a nyilvántartott álláskereső aránya jóval alacsonyabb, mint a megyei, a régiós és az országos átlag. Ez egyrészt köszönhető Székesfehérvár és Budapest közelségének, másrészt az idegenforgalom fellendülésének. A gazdasági válság hatására a Gárdonyi kistérségben is nőtt a regisztrált álláskereső száma, de még így is alatta maradt a megyei, a régiós és az országos átlagnak. A Gárdonyi kistérségben a nyilvántartott álláskereső száma 636 fővel, vagyis 82 %-al nőtt 2010-ben a 2008-as időszakhoz képest.

A megyei nyilvántartott álláskereső számához (62 %), a régióshoz (63%) és az

országoshoz viszonyítva (38%) elmondható, hogy a kistérségben %-os viszonylatban több fő került regisztrálásra.

A Velencei-tó

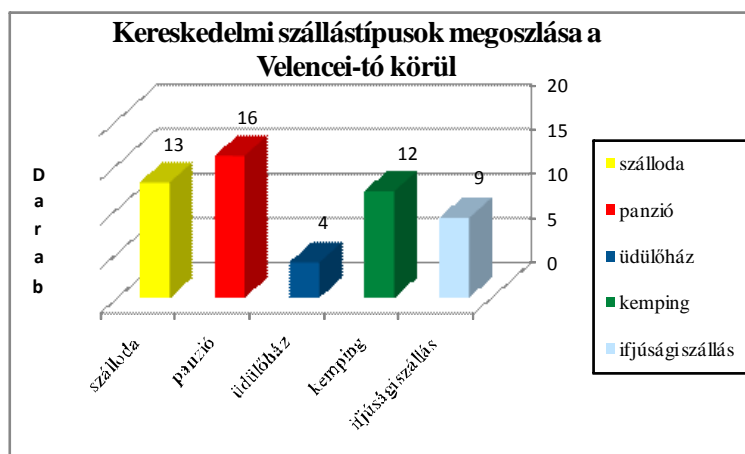
Magyarország egyik kiemelkedően jó természeti és turisztikai értékekkel rendelkező területe, félúton Budapest és a Balaton között. A Velencei-hegység lábánál, fiatal süllyedékben elhelyezkedő tó területe mindegy 26 km². Európa egyik legmelegebb vízü tava, Magyarország második legnagyobb természetes állóvize, mely nyáron 25-28 C° ra melegszik fel. Hossza 10,5 km, szélessége 2-3 km, átlagos mélysége 1,2 m, legnagyobb mélysége 3 m.

Vízállása ingadozó, a fölös vizet a Dinnyés - Kajtori- csatorna vezeti el a Sárvízbe. A tó vízgyűjtő területe 602 km². A víz kiválóan alkalmas fürdésre, ásványi anyag tartalma miatt bizonyos mértékű gyógyító hatással is bír. Felületének csaknem harmadát nádasok borítják. 34 vízimadár fajnak, többek között a hófehér nemeskócsag, a kiskócsag, a kanalas gém és a nyári lúdnak nyújtva ideális fészkelő- és búvóhelyet. A téli időszakban további 20 madárfaj tölt itt rövid időt vonulásuk közben.

A tó déli oldalán lassan mélyülő homokos strandok kiváló fürdési lehetőséget biztosítanak családi üdüléshez. Míg a déli part a fürdőzők paradicsoma, addig az északi partról a tavat körül ölelő Velencei-hegység érdekes alakzatú sziklái, az ingókövek, valamint a szinte érintetlen erdők csábítják kirándulásra, túrázásra az itt pihenőket.

A tó az évi 2050 napsütéses órák számának köszönheti a „napfény tava” elnevezést. A Velencei-tó délnyugati fele a Velencei Madárrezervátum Természetvédelmi Terület, amely biztosítja a madárvilág nyugalmát, valamint Madárfigyelő Állomás és kutatószállás is működik itt.

A térség idegenforgalmi helyzete

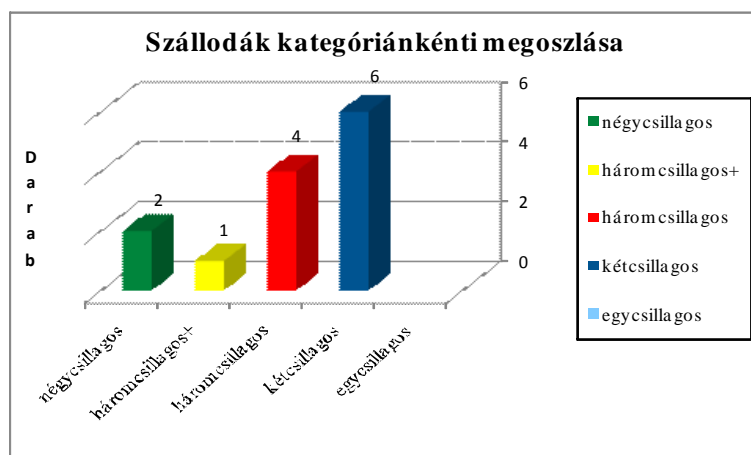
(Dr. Pálmáiné Folmeg Zsuzsanna saját adatai és szerkesztése)

Földrajzi helyzetéből adódóan a kistérség fő fejlődési iránya a turisztika és az arra épülő szolgáltatások. Köszönhető ez egyrészt kedvező fekvésének, jó megközelíthetőségének, másrészt annak, hogy a Velencei-tó Magyarország második legnagyobb természetes állóvize.

A tó a jelenlegi kiépítettségében elsősorban vízparti üdülésre, kempingezésre, vízi sportokra, horgászatra, most már színvonalasabb termálturizmusra, természetjárásra, kerékpáros turizmusra, lovaslásra, vadászatra alkalmas.

A térségben 336 kiskereskedelmi üzlet és 361 vendéglátóhely működik. Az ellátottság a megyei átlaggal megegyező, az ezer lakosra jutó üzletek száma 14.

A sok szép látnivaló mellett meg kell azonban említeni, hogy a tóparton és a településeken található szállodák, panziók minősége ma már nem felel meg a mai kor követelményeinek, hiányoznak a minőségi turisztikai szolgáltató helyek, a tó partfalai, a kiépített strandok elavultak, fejlesztésre szorulnak.

(Dr. Pálmáiné Folmeg Zsuzsanna saját adatai, saját szerkesztés)

Az alacsonyabb kategóriájú szállodák és kempingek népszerűségüket veszítették, lerövidült a turisták tartózkodási ideje, különösen a külföldiek körében.

A szerényebb színvonalú kínálat adja a térség szálláshely kapacitásának döntő hányadát. A minőségi szálláshelyszolgáltatást mindössze két új 4 *-os szálloda hívatott kielégíteni. Az egyik szálloda és wellness centrumot 2008. december végén adták át Velencén, a másikat 2010. március végén Gárdonyban. Kihasználtságuk nagyban függ a jó marketingtől, a térség attrakciófejlesztésétől és a programoktól. A térségben ma még azonban hiányoznak a hosszabb tartózkodásra ösztönző komplex turisztikai termékek és programok, pedig a nyári hónapokban minden település erőfeszítéseket tesz a jó programok megszervezésére, hogy a „rossz” idő esetén is találjanak szórakozási lehetőséget az ide látogató vendégek.

A kistérség kereskedelmi szálláshelyein 2009-ben a vendégek 117,4 ezer vendégéjszakát töltöttek, 2,2 éjszaka átlagos tartózkodási idővel. Az ezer lakosra jutó férőhelyek száma 227,8 - a régió átlagának négy és félszerese. A térségben 3251 magánszálláshely is a vendégek rendelkezésére áll, ezer lakosra jutó férőhelyek száma 137,7 a régió átlag több mint háromszorosa.

Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma a Gárdonyi Kistérségben 2009.						
	Vendég			Előző év=100,0%		
	külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes
Gárdony	1 452	15 511	16 963	66,5	89,2	86,7
Kápolnásnyék	13	701	714	10,2	269,6	184
Velence	3 129	32 462	35 591	298,9	214,3	219,7
Összesen:	4 594	48 674	53 268	137,2	153	150,6
KD Régió	81 251	231 559	312 810	91,2	101,3	98,4

Forrás: Magyar Turizmus Zrt, KDRMI³

Kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszaka száma a Gárdonyi Kistérségben 2009.						
	Vendégéjszaka			Előző év=100,0%		
	külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes
Gárdony	4 990	37 355	42 345	69	88,4	85,5
Kápolnásnyék	36	1 578	1 614	13,1	305,2	204
Velence	11 056	62 390	73 446	251,3	259,6	258,3
Összesen:	16 082	101 323	117 405	93	95,7	95,2
KD Régió	88 430	227 713	316 143	93,3	96	95,2

³ Közép-Dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság, Székesfehérvár

A kistérségben az elmúlt évben ugyan nőtt a kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma 50,6 % -al, de a vendégek által eltöltött vendégéjszakák száma csökkent összességében 4,8 % -kal. A csökkenés annak ellenére következett be, hogy Velencén az újonnan belépő Velence Resort & Spa wellness szálloda által jelentős mértékű növekedés volt tapasztalható.

A kistérség turisztikai kínálata

A kistérség legfontosabb turisztikai kínálata maga a tó, amelyről az előzőekben már volt szó. Nyáron a fürdőzni vágyókat a tó körül 12 strand várja, melyeknek többségében az infrastruktúra és a szolgáltatás színvonala nem üti meg a mai kornak megfelelő mértéket.

A Gárdonyi Kistérség jelentős műemlékkel, nevezetességgel rendelkezik. A Gárdonyhoz tartozó Agárdon található a Gárdonyi Géza emlékhely, Kápolnásnyéken található Vörösmarty Mihály emlékháza.

Nadapon megtekinthetjük a színterítési ősjegyet - ami a térképészet és építészet egyik legfontosabb helyszíne, a magasság meghatározásának magyarországi viszonyító pontja -, Vörösmarty Mihály keresztelőkő templomát, a költő mellszobrát, a Milleneumi parkot.

A térségbe látogatók, különösen a bakancsos turisták kedvelt kirándulópályája a Velencei-hegység, melynek déli hegyoldalát völgyek, erdei tisztások, dombhátak, löszfalak, szőlő-és gyümölcskertek, nyaralók tagolják.

Pákozdon a Mészeg-hegyen, az 1848. szeptember 29-i pákozdi csata emlékére emelt Szabadságharc-obeliszk, múzeum, arborétum, Don-kanyar kápolna sokak által látogatott. A 1848-as csata helyszíne méltó külsőt kapott, valamint Európai Unió támogatással létrejött a Katonai Emlékpark.

A Pázmádon található vízimalom, szőlőfeldolgozó, kvarcsziklák, a Hármaskereszt sok kirándulót vonz.

Sukoró nevezetessége, a 1848. szeptember 28-i pákozdi csatát megelőző haditanács színhelye, a református templom, jellegzetes nevezetessége a településnek a Néprajzi ház, az Ingókövek, az Arborétum.

Zichyújfalu egyik jelentős épülete a 19. században épült kastély.

A minőségi turizmus és a modell értékű rekreációs és egészségturizmus alapfeltételei adottak. A térség hatalmas hévíz bázissal rendelkezik, amely gyógyvízzé van minősítve. Itt található az Agárdi Termál - Gyógyfürdő és a Velencei Resort & Spa, mely szintén termálvizes medencékkel rendelkezik.

Vereb vitéz is egyre jobban a köztudatban van.

Gárdonyi kistérség statisztikai alapadatai 2008.			
	Gárdonyi Kistérség	Országos (kistérség) átlag	Országos adat
Települések száma	9	18	3 152
Főváros	0	0	0
Megyeijogú városok száma	0	0	23
Városok száma	2	2	265
Nagyközségek száma	0	1	155
Községek száma	7	16	2 708
Oktatási intézmények száma	14	30	5 306
Foglalkoztatottak száma	9 699	21 207	3 690 045
Működő vállalkozások száma	1 744	4 071	708 307
Regisztrált munkanélküliek száma	740	2 390	415 783
1000 lakosra jutó lakások száma	398	0	421
1000 lakosra jutó vállalkozások száma	69	0	70
Lakosságszám	25 321	57 851	10 066 158

Gárdonyi kistérség adatai 2009. január 1.					
Település	Lakosságszám (fő)	Terület (km²)	Népsűrűség (fő/km²)	Települések lakosságszáma a megye %-ban	Terület nagysága a megye %- ban
Gárdony	9303	63,50	146,50	2,13	1,48
Kápolnásnyék	3483	41,50	83,93	0,80	0,97
Nadap	507	6,93	73,16	0,12	0,16
Pákozd	3033	43,30	70,05	0,70	1,01
Pázmánd	2054	27,14	75,68	0,47	0,63
Sukoró	1190	16,27	73,14	0,27	0,38
Velence	5173	33,37	155,02	1,19	0,78
Vereb	801	22,32	35,89	0,18	0,52
Zichyújfalu	969	10,82	89,56	0,22	0,25
Összesen	26513	265,15	99,99	6,08	6,19
Fejér megye	435846	4282,95	101,76	100	100,00

Hazai forrású pályázatok száma és a támogatás összege a Gárdonyi kistérségben 2003-2009			
Cél kategória	Projektek száma	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Műszaki infrastruktúra	11	110 352	207 819
Gazdaságfejlesztés	58	42 596	60 465
Turizmus fejlesztése	6	38 891	90 040
Egyéb, nem besorolható	3	31 420	66 667
Humán infrastruktúra	11	17 267	29 576
Települési életminőség	7	15 386	18 240
Környezetvédelem, környezetvédelmi infrastruktúra	5	4 770	7 901
Tervezés	2	3 500	6 875
Összesen	103	264 182	487 583

Forrás: REMEK adatbázis⁴

NYERTES TURISZTIKAI PÁLYÁZATOK 2007-2009.

Pályázó neve	Pályázat neve	Pályázat címe	Megvalósítás helye	Támogatás összege (Ft)	Beruházás összege (Ft)
Velence Város Önkormányzata	KDOP 2.1.1/A Kiemelt, kulturális örökségre épülő vonzerők fejlesztése	Velencei-tó Kapuja (kiemelt projekt)	Velence	1 493 851 918	2053829280
Gárdony Város Önkormányzata	KDOP 2.1.1/B Régió arculatát meghatározni képes turisztikai vonzerők	Napsugár Part - turisztikai vonzerők komplex fejlesztése Gárdonyban	Gárdony	437 870 379	1187236884
Velencei-tó Környéki Többcélú Kistérségi Társulás	KDOP 2.1.1/C Integrált turisztikai település- vagy térségfejlesztés és tematikus fejlesztése	A Velencei-tó körüli egységes kerékpárút hálózat befejező szakaszának kiépítése - I. ütem	Pákozd	400 000 000	506197200
Gárdony Város Önkormányzata	KDOP 2.1.1/C Integrált turisztikai település- vagy térségfejlesztés és tematikus fejlesztése	Turisztikai desztinációk integrált fejlesztése Gárdonyban.	Dinnyés Gárdony	306 604 627	360711326

4

REMEK adatbázis

https://teir.vati.hu/rqdist/main?rq_app=um&rq_proc=eredfr2&xterkod=3704&xmutkod=&xtabkell=I&xtertip=K

Pályázói konzorcium a Pákozd-i Önkormányzat vezetésével,	KDOP 2.1.1/C Integrált turisztikai település- vagy térségfejlesztés és tematikus fejlesztése	Pákozd- Mészegegyi Történeti Tematikus út kialakítása	Pákozd	220 923 975	261271941
Nautis-Hotel Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	KDOP 2.1.2 Szálláshelyek és a turisztikai fejlesztés	A gárdonyi Vital Hotel Nautis****superior wellness és konferenciaszálloda megvalósítása	Gárdony	264 000 000	1 200 000 000
Gárdony Város és Térsége Turisztikai Egyesülete	2.2.1/A Helyi turisztikai desztináció menedzsment szervezetek támogatása	Gárdony Város és Térsége Turisztikai Egyesület (TDMSz) tevékenységeinek fejlesztése	Gárdony	49 350 746	58 059 701
Velence Város Önkormányzata	2.2.1/A Helyi turisztikai desztináció menedzsment szervezetek támogatása	A Velencei-tó Turizmusáért Egyesület, mint helyi TDM szervezet megalakulásának támogatása	Velence	47 304 566	55 652 430
Összesen				3 219 906 211	5 682 958 762

*Forrás: Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, Belső Információs Rendszerének segítségével
2010. március 31-i állapot (szerkesztés – Pné FZs)*

**IGÉNYELT ÉS MEGÍTÉLT TÁMOGATÁSI ÖSSZEG MEGOSZLÁSA ÚMFT OPERATÍV PROGRAMONKÉNT,
2007-2010.⁵**

Igényelt és megítélt támogatási összeg megoszlása ÚMFT Operatív Programonként (Ft) 2007-2010.				
Operatív program	Beérkezett pályázatok	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok	Támogatott pályázatok
	Gárdonyi kistérség	Országos (kistérség) átlag	Gárdonyi kistérség	Országos (kistérség) átlag
ÁROP	36 225 184	131 105 432	36 225 184	86 879 414
GOP	572 541 286	2 683 230 663	172 624 536	1 470 747 023
KDOP	5 174 698 182	718 048 457	4 167 728 922	331 292 700

⁵ Forrás: JELEK rendszer, 2010. március 31.-i állapot www.nfu.hu/jelenteskeszito

KEOP	554 862 916	3 435 980 157	241 145 155	1 940 593 262
TÁMOP	232 614 294	3 268 032 727	151 101 348	1 804 966 215
TIOP	875 459 350	2 883 027 453	762 849 931	1 364 134 339
Összesen	7 446 401 212	13 119 424 889	5 531 675 076	6 998 612 953

Forrás: Nemzeti Fejlesztési Ügynökség „Jelek” rendszerének segítségével

A kistérség SWOT analízise:

ERŐSSÉGEK:

- Kiemelkedő természeti erőforrások vannak, mint a Velencei-tó, a Velencei hegység, gyógyvízzé minősített termásvíz
- A kistérség idegenforgalmi folyosóban, az ország egyik térszerkezeti fővonala mentén fekszik, a Budapest – Balaton autópálya és vasútvonal között
- Jól kiépített települési infrastruktúra van elsősorban a tó körül, amely turisztikai fejlesztéseket is szolgál
- Nagy múltú szőlő- és bortermelő hely
- Kedvező mikroklíma szőlő- és gyümölcsstelepitésre
- Az országos és megyei átlagnál kedvezőbb az agráralkalmasságú területek aránya. (A kistérség szántóterületének átlagos aranykorona értéke 26,74)
- Fellendülő vetőmagtermesztés
- Kiváló genetikai adottságú állatállomány jelenléte a kistérségben (húsmarha, sertés, juh)
- Tapasztalt, szakképzett munkaerő megléte a mezőgazdaságban, idegenforgalomban
- Kedvező a megyén belül a térség népességnövekedése és a lakásellátás színvonala
- A vállalkozói aktivitás a megyén belül magas
- Együttműködés a kistérség települései között
- A kistérségben a jövedelmi viszonyok a megyei átlag feletti

- Tradicionális üdülőkörzet kialakult vendégkörrel, erős a lakosság turizmus iránti motiváltsága
- A Velencei-tó – Vértes kiemelt térség, valamint Gárdony, Velence és Kápolnásnyék turisztikai koncepcióval rendelkeznek
- A meglévő kulturális szakemberek bevonhatósága a kistérségi munkába
- Az idősebb kollégák tapasztalata, a fiatalok ötletei, lendülete
- Pályázatíró, forrásteremtő készség, kedv
- Vendégszerető lakosság
- Hagyományokkal és népművészettel kapcsolatos ismeretgazdagság
- Élő hagyományőrök
- Számos civil szervezet a kistérségében
- Nagyszámú amatőr művészeti együttes, kézműves és képzőművész
- Sokféle oktatási intézmény

GYENGESÉGEK:

- Magas az agrárgazdaságban a foglalkoztatottak aránya
- Nem alakult ki a térséget összefogó menedzsment
- A szennyvízcsatornázás nincs megoldva kistérség minden településén, a felszíni vízvezetés megoldatlansága a belterületeken
- A Mezőföld középtájhoz tartozó települések erdősültsége alacsony
- A kistérség mezőföldi része aszályra hajlamos
- Az élelmiszeripari feldolgozó kapacitás hiánya – az idegenforgalom adta felvevőpiac lehetőségeinek kihasználása alacsony
- A térségből magas az ingázók száma
- Tőkehiányos mezőgazdasági és idegenforgalmi vállalkozások
- Térségen belüli tömegközlekedés helyzete, illetve az utak állapota nem megfelelő
- Sok az illegális személtlerakóhely
- Kedvezőtlen szálláshelykultúra, többségben lelakott, a mai igényeket csak részben kielégítő szállodák, kempingek
- Országos viszonylatban is alacsony a turizmus jövedelemtermelő ereje a tó körül
- Hiányos a turisztikai alap – infrastruktúra, nincs elég tourinform iroda, infópont, kevés az

útbaigazító tábla, az utak mentén az üdülő központra utaló figyelemfelkeltő tábla, nem teljes a tó körüli kerékpárút

- A tó körüli természetes vonzerők dominanciája érvényesül, kevés a kulturális örökség és a speciális vonzerő, mint nagy-rendezvények, folyamatos programok
- Szükség az alternatív program lehetőség, kevés a korszerű sportolásra alkalmas hely, leromlott állagúak és kevés szolgáltatást nyújtanak a csónakkikötők
- Igen erős a szezonális, amely megnehezíti a szolgáltató egységek rentábilis üzemeltetését, növelve az új beruházások megtérülési idejét
- Nagyon magas a beépítettség (mesterséges felszín) a kistérségben
- Nem minden célirányos épület felel meg a korszerű feladatellátás feltételeinek
- Széttagoltság nehezíti a kommunikációt
- Szakember ellátottság egyenetlensége
- Művelődési házak, közösségi színterek infrastrukturális műszaki állapota
- A kulturális esélyegyenlőség hiánya a falvakban
- A kulturális hagyományok egy része feltérképezetlen
- A kulturális vállalkozások tökehiánya
- A közösségszervezők hiánya, humán háttér hiánya a működtetéshez

LEHETŐSÉGEK:

- Ökológiai szempontból integrált fejlesztések megvalósítása uniós források bevonásával (vizes élőhely programokban való részvétel, ökológiai folyosók létrehozása)
- Az országos piaci lehetőségek jobb kihasználása a vetőmagtermesztés és az öntözés területén
- A teljes termékpályás szövetkezetekben rejlő lehetőségek kihasználása
- A biotermékek iránti fokozott igények kielégítése a biogazdálkodás és falusi vendéglátás fejlesztésével
- A hazai és unós források felhasználása a gazdasági fejlesztéseknél
- A külső piac támasztotta igények kiszolgálása. A kedvező mikroklíma adta egyedi lehetőségek kihasználásával zöldség, gyümölcs, szőlő, minőségi gabonatermesztés.
- Az uniós támogatási lehetőségek felhasználása az idegenforgalmi, környezetvédelmi és infrastrukturális fejlesztésekhez (felszíni vízelvezetés, szennyvíztisztítás, kerékpárút)
- A külső kapcsolatokban rejlő lehetőségek kihasználása (testvértelepülések, térségi együttműködés) a forrásszerzés érdekében

- A folyamatosan kiszélesedő regionális turisztikai együttműködésben (Fejér – Veszprém – Komárom Megye) való fokozott részvétel a kölcsönös előnyök alapján. (A kulturális örökségek és rekreáció együttese komplex turisztikai kínálatot alkot.)
- Élő, működő partnerkapcsolatok megléte
- Elérhető források növekedése, új pályázatok
- Kialakulóban lévő kistérségi identitástudat
- A közművelődési tevékenység ismertségének, elismertségének erősödése
- Meglévő kistérségi közösségi terek
- Meglévő kistérségi humán erőforrások

VESZÉLYEK:

- A 7-es főközlekedési út elkerülő nyomvonalának kiépítetlensége. Az M7 fizetővé válása miatt elviselhetetlenül megnőtt a forgalom az érintett településeken (környezeti ártalom, idegenforgalomra gyakorolt negatív hatás)
- Az önkormányzatok fejlesztési forrásai korlátozottak. A falumegújítás, a kulturált környezet megóvásának, megvalósításának igényét nem tudják finanszírozni
- Forráshiány akadályozza a környezetkímélő mezőgazdasági termelési módszerek gyors bevezetését. Mielőbb szükséges a Velencei-tó vízgyűjtő területén a mezőgazdasági termelés szabályozása az agrártermelők kompenzálásával.
- Az agrárgazdaság szabályozórendszerének kiszámíthatatlansága
- Hiányos a különböző térségi együttműködések közötti összhang
- A képzés- továbbképzés nem követi a gyorsan változó világ követelményeit (információs társadalom, globalizáció)
- Budapest és Székesfehérvár elszívó hatása jelentős
- A kistérség megosztott, ezért a kistérségi identitás kialakulása lassú
- A központi forrásokat továbbra is a kistérségen kívüli egészségügyi ellátó központok kapják, ezért a járóbeteg ellátás helyzete a térségben nem javul
- Az elkövetkezendő években a lakosság jövedelmének növekedése a belföldi turizmus élénkülését is eredményezheti. A turistákért folyó kiélezett versenyben csak azok a települések jutnak szerephez, amelyek a belföldi középosztályt tudják megnyerni.
- A települések önkormányzatai nem ismerik fel közös érdekeiket, és nem támogatják a kistérségi feladatellátás megújulását. Továbbra is mindenki településben gondolkodik.
- Forráshiány

- Az emberek nem hisznek a tudásalapú társadalomban
- A kultúrának nincs presztízse

Az ágazati stratégiában

jól definiálhatóan ott vannak a kistérségi elemek, amelyekkel segíthetjük az alkotó embert, a művészeti közösséget, a civil szervezetet, a vállalkozót. A kistérségeknek is új kihívásokkal kell szembe nézniük. A művelődési házak, könyvtárak messiását kellene megtalálni ahhoz, hogy megvalósíthassák az elképzeléseiket. Nagyon nehéz ez akkor, amikor sok helyen zárva vannak az intézmények.

A kultúra és közművelődés szerepe a kistérségben

Minden demokratikus társadalmi berendezkedést elősegítő jogalkotás középpontjában a társadalmat alkotó ember áll. Figyelembe véve a kistérség besorolásával kialakult fogalomrendszert, először konkretizáljuk azokat a dimenziókat, kulturális léptékeket, melyek az egyes embert az egyetemességhez és lokalitáshoz kapcsolják.

Az **európai kultúra** az a legtágabb keret, mely Magyarország és az itt élők döntő többsége számára az egyetemes létezéshez kötődést meghatározza. Az európai kultúra a világ más nagy kultúráihoz hasonlóan definiálható, történelme során jellemző sajátosságokkal bír, ezek biztosítják helyét a mai világban.

A **nemzeti kultúrák** és az egyén kapcsolatrendszerében olyan konkrét viszonyok erősödnek föl, mint a gazdasági, politikai és érzelmi kötődések. E vonatkozások jórészt intézményes szocializáció során alkotnak személyiségjegyeket, ennek megfelelően eltérő intenzitással. Nyilván a nemzeti szimbólumok, példák, minták és vonzalmak összességében részben összegyűjtik az adott történelme során felhalmozott produktumokat, örökséget, másfelől viszont tagolják az európai kultúra komplexumát, megkönnyítve ezzel az egyén számára létezésének otthonossá tételét.

A **megyei-regionális kultúrák** elemzése és hatásmechanizmusának kimutatása jóval bonyolultabb. Az e kultúrákhoz való tartozás alapvetően bürokratikus jellegű.

A **kistérség kultúrája** az összes kultúraszint közül a legérzékenyebb, éppen ezért érzékelése nem nyilvánvaló, érzékeltetése pedig nem is egyszerű feladat. A kistérségi kultúra egy olyan sajátos örökség - együttes, mely létében és hatásában túlnő egy település határán. A hozzávaló kötődés változatos szimbólumokban reprezentálódik, emblematikusságát több település (közösség) lakója is elfogadja, éltetésében, fejlesztésében kimutatható a települések együttműködése. A kistérségi kultúrához való egyéni kötődés leginkább mentális jellegű, s a korábbiaktól eltérően teljesen önkéntes, a másodlagos szocializációs szektorokban elsajátított. Idetartoznak mindazon történetek, mesék, családi kapcsolatok, melyek a kistérség kulturális hálójának sűrűségét meghatározzák.

Kistérségi közművelődés minden olyan szakmai cselekvés, mely a kapcsolatok generálásában (sajátos eszközeivel) elősegíti ezeknek az együttműködéseknek a sokszínűségét, összességében a kistérség önazonosságának gazdagodását, erősödését szolgálja.

A **helyi társadalom kultúrája** az egyén számára létszerűen adott. Az „ott élt idő” meghatározóan

fontos a helyi kultúrához kötődésben. A helyi kultúra egyik legvonzóbb sajátossága, hogy az egyén által talán a legátfogóbban formálható, közvetlensége, elevensége okán. Ne feledjük ez mennyire fontos, kiemelt a kistelepüléseken.

Többcélú Kistérségi társulás feladat - vállalásai

A Velencei-tó környéki kistérségbe tartozó Önkormányzatok 2005. május 10-i hatállyal létrehozták a Velencei-tó Környéki Többcélú Kistérségi Társulást, mely a Velencei-tó Környéki Kistérségi Fejlesztési Tanács átalakulásával jött létre s a területfejlesztési feladatok megvalósítása területén jogfolytonos tevékenységet folytat. (Vereb 2008. óta tagja a Velencei-tó Környéki Többcélú Kistérségi Társulásnak.)

Társulás feladatai, céljai

- területfejlesztés,
- egészségügyi- és szociális ellátás,
- gyermek- és ifjúságvédelem,
- alapfokú oktatás-nevelés,
- közművelődés,
- szolgáltatás-szervezési feladatok, kistérségi ügyintézés korszerűsítése,
- természet- és környezetvédelem,
- közlekedés,
- vízgazdálkodás,
- településüzemeltetési feladatok,
- katasztrófavédelmi polgári védelmi és tűzvédelmi feladatok,
- közrendi és közbiztonsági feladatok,
- pénzügyi-gazdasági ellenőrzési feladatok,
- idegenforgalom, turizmus.

A közösen fenntartott és fenntartandó önkormányzati közszolgáltatásokat ellátó intézmények

1. Velencei-tó Környéki Egységes Pedagógiai Szakszolgálat
Működési területe: a kistérség teljes közigazgatási területe
2. Gárdonyi Kistérségi Iroda
Működési területe: a kistérség teljes közigazgatási területe
3. Chernel István Általános Iskola és Gimnázium és Kollégium működési területe:
Gárdony Város Önkormányzata, Pákozdi Község Önkormányzata, Zichyújfalu Község Önkormányzata közigazgatási területe.
4. Vörösmarty Mihály Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény
Működési területe: Kápolnásnyék Község Önkormányzata, Pázmánd Község Önkormányzata és Vereb Község Önkormányzata közigazgatási területe.

Mikrotársulások:

1. Pákozdi - Pázmánd óvodatársulás
2. Pákozdi - Pázmánd közművelődési és közgyűjteményi intézményi társulás
3. Velence - Nadap óvodatársulás

4. Velence- Nadap iskolatársulás
5. Gárdony - Kápolnásnyék - Vereb - Zichyújfalu óvodatársulás
6. Velence gesztorságával működő Kápolnásnyék - Pákozdi - Pázmánd –
7. Sukoró - Zichyújfalu - Lovasberény - Vereb Humán Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat keretén belül - jelzőrendszeres házi segítségnyújtás céljából alakult, intézményi társulás.

A kistérségek identitásával összefüggő kulturális-közművelődési sajátosságok

- a stratégia fontos elemei -

Hívószó

Annak a „szignálnak” az érzékelése, melynek elhangzása után a kívülállónak mintegy „beugrik” az adott térség, az ott élők pedig általában büszkén vállalják azt.

Emblematikusság

A „közös nevező” kifejezője, mely mintegy mentális, szimbolikus és érzelmi sűrítője a kistérségnek. Ez lehet néprajzi, munkamegosztási-termelési, történelmi, termékek által hordozott embléma.

A kistérséget összefűző azonosság bemutatása:

- Gazdasági-infrastrukturális
- Földrajzi egység
- Társadalmi, nemzeti-etnikai, etnográfiai
- Érzelmi, szimbolikus
- Művelődéstörténeti, irodalmi, zenei, művészeti és népi hagyományok
- Közigazgatási
- Intézményes kezdeményezés

Ezek alkotják a rendszer gerincét. Külön érdekesség lesz, hogy vajon a kistérség összetartozásában mely alkotóelem lesz domináns, kimutatható és elenyésző.

A kistérséget reprezentáló dokumentumok összegyűjtése

Az un. hivatalos anyagokon túl nagyon fontos a különböző kiadványok feldolgozása is.

A kistérségi „közös nevező” hatásának érzékelése az adott településen

Oda-vissza érzékelhető hatás. Értékelnünk kell a kistérségi összetartozás minőségét a vizsgált településen, valamint a kulturális azonosság katalizátor szerepének a megnyilvánulásait, vagy hiányosságát (tudnak egymásról, számon tartják a kistérségben történeteket). Visszajelöl-e a kistérségi azonosság a település mindennapjaira.

A kistérség kulturális identitásán alapuló, arra felfűzhető programok, események, funkciók

Itt bővebben fel kell sorolni a legkülönbözőbb műfajú programokat, melyek éppúgy érintik a térség idegenforgalmát, mint közművelődési, sport és egyéb jellemzőit. A felsorolás az összegyűjtött tapasztalatok alapján tipizálható lesz, akár mint a későbbi kistérségi közművelődési szakfeladatot ellátó személy, intézmény törvényben kodifikálható feladata, vagy mint a kistérségi szerepkörben ellátandó tevékenységek köre, a stratégiai modell általános keretének konkrét tartalma.

A közművelődési tevékenységek és szolgáltatások közül az alábbi területek kistérségi ellátása indokolt és lehetséges:

- Szakmai információs rendszer és adatbázis összeállítása, működtetése
- A munkaerő piaci helyzetet javító felnőttképzések, programok indítása a közművelődési intézmények rendszerszerű bevonásával
- A kistérség hátrányos helyzetét javító pályázatokhoz, programokhoz való csatlakozás (esélyegyenlőtlenség csökkentése, kulturális turizmus, kulturális utak kialakítása, fejlesztése)
- A kistérségben hagyományos vagy hagyományt teremtő programok szervezése
- Szakemberek kistélepüléseken történő közös alkalmazása
- Szakmai napok, továbbképzések szervezése
- A kistérségi szolgáltatásokat elősegítő infrastruktúra kialakítása (pl. hordozható színpad, közlekedési eszköz, számítógépes hálózat)
- közösségfejlesztő programok megvalósítása

A helyben lakók igénye, kreativitása, ötletgazdagsága tovább segítheti ezt a listát.

A legfontosabb követelmények rendszere a kistérségi kulturális stratégiai tervezésben:

- a rendszer-szemlélet: PCM - módszertan érvényesülése
(**PCM kultúra:** A hivatalos Európai Unió értékvilág egy új típusú kultúrát /„harmadik kultúra”/reprezentál, amit legjobban az elmúlt évtizedekben Amerikában és Nyugat-Európában megerősödő területfejlesztési és projekt-ciklus menedzsment szimbolizál szaknyelvével, módszertanával, szakmai elkülönüléseivel. Ezt a formációt továbbiakban menedzser kultúrának nevezzük, a legáltalánosabban elterjedt tervezési módszerét kifejező mozaikszavának jelzésével (PCM). A menedzser kultúra vezéreszméje a fejlesztés.
- az elmélyült helyzetelemzés,
- a beavatkozások szakszerű megfogalmazása,
- a pontosan ellenőrizhető indikátorok rögzítése,
- az eredmények és a hatások bemutatása,
- a várható gazdasági következmények, munkahelyteremtés számszerű kimutatása.

A rendszerbe foglalt stratégiai követelmények gyakorlatilag rokoníthatók az uniós pályázati kiírásokban egzakt módon megfogalmazott elvárásokkal.

A hagyományos (magyarországi, kelet-európai) kulturális-tudományos életet, művelődési tevékenységeket meghatározó mentalitás kifejezője, melyet az e területeken dolgozó értelmiségiek és működési viszonyok hordoznak. Ezt a formációt az európai történelmi örökség okán értelmiségi kultúrának nevezzük, és a három terület kezdőbetűinek kiemelésével jelöljük (KTM).

A Gárdonyi Kistérségről

2006-ban összegző jelentést készített **Paulikné Ács Magdolna szakfelügyelő**. A közművelődési, a közgyűjteményi részletes helyzetelemző munkáról van szó. Az egyik észrevétel: „A kistérség településeinek közművelődési feladatellátása egyenetlen: egy településen nincs közművelődési intézmény, a települések felében van intézmény, de nem foglalkoztatnak közművelődési szakembert.” Ezzel az állításával nem fejezte be a teljes áttekintést. A működő művelődési házakban szakemberek dolgoznak.

Az anyagban javasolja a funkcionális közművelődési társulás létrehozását. A pákozdi

szakfelügyelői vizsgálat (2004.) is hasonló jövőképet gondol. Pék Lajos: „Pákozdi község közművelődési feladatellátása megfelel a törvényben meghatározott feltételeknek. A Kossuth Lajos Művelődési Házban kiváló a szakmai munka, alkalmas kistérségi központi feladatok ellátására.”

Pákozdi – Pázmánd Községek Önkormányzata harmadik éve működteti közművelődési – közgyűjteményi társulását. Minden külön normatíva nélkül.

Jövőkép:

Ismerve a települések közművelődési, közgyűjteményi helyzetét hasznos, mindenki számára jól működtethető lenne több szempontból is egy-egy közművelődési és közgyűjteményi központ kialakítása.

- **Közművelődési:** A Közkincs Kerekasztal figyelembe véve a kulturális – és közgyűjteményi szakemberek munkáját: Kistérségi Közművelődési Központnak Pákozdot, közgyűjteményinek Gárdonyt javasolja.

A kialakuló kistérségi központok feladatai:

A kistérségi feladatokat ellátó kistérségi központok feladatai lehetnek a térség településeivel egyenrangú félként kölcsönös előnyök alapján, az alábbiak lehetnének:

- Pályázatfigyelés helyi és kistérségi szinten
- Közösségfejlesztés, igényfelmérés
- Közös kistérségi rendezvények
- Időpont és programkoordináció
- Képzésszervezés
- Szakmai segítség a szakember nélküli településeken
- Kistérségi kulturális turizmus fejlesztése
- Kistérségi és helyi pályázatok civil kontrolljának koordinálása
- Eszközbeszerzési pályázatok összehangolása a kistérségen belül, csere- ill. kölcsönzési lehetőségek

Alkalmazott módszerek:

- partnerkeresés személyes kapcsolatfelvétellel
- műhelymunka ötletrohammal és SWOT analízissel
- problémák, hiányok felmérése közösségfejlesztő módszerekkel
- probléma hierarchia, ok, okozat, cél, eszköz, feladat meghatározása a műhelymunka során

Kimenet, mérhető eredmény, (indikátorok):

- Több sikeres helyi pályázat
- Több helyi rendezvény
- Helyi közösségek száma nő
- Régebbi közösségek felélednek
- Korszerű, helyi igényekre épülő képzések indulnak be
- Közös rendezvények száma nő
- Közös célok szerinti sikeres kistérségi pályázatok
- Közös eszközpark
- Közös adatbázis humán erőforrásainkról
- Idegenforgalmi vonzerő, látogatottság növekedése

Partnerek:

- A kistérség településeinek önkormányzatai, közművelődési intézményei, ahol nincs intézmény, ott az iskola képviselője, kulturális célú civil szervezetei, kulturális vállalkozások, szponzorok
- Kistérségi, megyei régiós szinteken dolgozó kulturális szakemberek és intézmények, önkormányzatok és területfejlesztési tanácsok.
- A közkultúra egyéb szereplői, a múzeumok, levéltárak és könyvtárak szakemberei.

- Közösségfejlesztők

- Nagyon jól működtethető lenne a falusi hagyományok erőteljesebb újjá-teremtése. Létrejönne vele pl. a **szekérturizmus**, ami igazából igény esetén minden évszakban működne. Ez utóbbi a strand-településeken is - újszerűségével – sokat segíthetne a kulturális turizmus fellendítésében.
- **Ne feledjük, a kistérségben nagyon sok közkinccs van a kultúra területéről.** A kerekasztal tagjai településenként feldolgozták, erről „Kulturális közkinccseink” címmel kiadvány is készült.
- **Meg kell találni minden településnek azt az egyetlen kiemelkedő jellemzőjét**, ami csak rá érvényes. (Pl: Zichyújfalu – vasút. Nagyon sok mindent lehet erre építeni egy kulturális program segítségével.)
- **Nincs program.** A Közkinccs Kerekasztal már többször javasolta a következőket:
 1. Kistérségi nagyrendezvény vándoroltatása (Kistérségi Szüreti Mulatság, Tavaszköszöntő Kistérségi Kulturális Fesztivál).
 2. A települések egy-egy nagy-rendezvényéből kiemelni egyet, amit a kistérségben ugyanakkor megvalósítanak mindenhol. (Pl.: Meseünnep a Pákozdai Napokon).Ha sikerül ez utóbbit is megvalósítani, akkor havonta egy-egy rendezvénnyel kilenc hónapban már lesz egy-egy program. Ha partnerek lesznek a települések, akkor rövid időn belül megoldható lehet.
- **Programok egyeztetése:** A helyi és a kistérségbe látogató turisták miatt is nagyon fontos az összehangolt szervezés. A kiadványok időbeni megjelenítésének is egyik feltétele.
- A **kortárs kultúra** elemeiben megtalálni azt, ami őrzi a jelent és a jövőbe is lát.
- **Nagyjaink** – kistérségünk híres szülötteinek hatékony marketingje és nagy-rendvényei
- **Közgyűjteményi:** A kistélepülések könyvtári nyitvatartásai, a költségvetések nagyon sok mindentől elzárják az intézményeket. Nagyon fontos lenne egy központi könyvtár létrehozása, amellyel a „kicsik” is több lehetőséghez jutnak. Egyből nyitottabb lesz több pályázat, amelyekre eddig az azokban szereplő feltételrendszer miatt nem tudtak még tervezni, gondolni sem.
- **Múzeumi:** A meglévők mellett keresni kell a kistérségre felhívó kiállítási anyagok megszerezését, a **tájházakkal** együttműködve.

A stratégia tervezésekor fel kell tenni a kérdést:

Merre kell haladnia? – A kulturális területen feladatot vállaló szakemberekben el kell ültetni a közös gondolkodás, cselekvés iránti igényt, felhívni a figyelmet az együttműködés fontosságára mind a tervezés, mind a cselekvés, és nem utolsósorban a visszamérés időszakában.

Mik a befolyásoló tényezők? – Fontos a közvetlen döntéshozók bevonása, az érdeklődésük felkeltése. A lehetőségekhez mérten fel kell mérni a politikai érdekek jelenlétét vagy adott esetben hiányát a kulturális szférában. Tájékozódni kell a politikai döntésekről a kultúra, a tudomány és az oktatás fejlesztésében.

A gazdasági érdekek egészen közvetlenül érintik a közművelődési intézményeket. Egyre jobban megjelenik a piacorientáltság a közművelődésben is. Az egyre csökkenő költségvetés nehezen tud

lépést tartani a növekvő kiadásokkal. A fenntartási költségek növekvő tendenciát mutatnak, szemben a költségvetéssel. Ezért elkerülhetetlenné és fontossá válik az intézmények többcsatornás finanszírozása – közös pályázatok kistérségi szinten is. Erre szerencsére van már példa a Gárdonyi Kistérségben is.

Társadalmi tényezők: a legkevésbé belátható, de egyben a legmeghatározóbb elem is. A demográfiai tényezők is meghatározóak a közművelődési intézmények működésében. Elemezni kell a civil szerveződések fejlettségét is.

Technológiai tényezők: Az információs technológia gyors fejlődése új távlatokat nyit az információhoz való szabad hozzáférésben. Akár „közösségi élményt” is adhat. Mozdíthatóságot nehezíti. Emiatt még inkább a helyi igényekre kell figyelni a közművelődésben dolgozóknak.

A stratégiai tervezés fontos cél-elemei:

- **jövőkép:**

A Gárdonyi Kistérséget egy a kultúra területén is együttműködő, egységes térséggé tenni.

- **átfogó cél:**

Az ünnepi, és a hétköznapi kultúra megélésének, valamint az információszolgáltatás igénybevételének lehetősége minden településen adott legyen, figyelembe véve a helyi igényeket.

- **alapvető célok**

Minden településen legyen biztosított a közművelődési feladatellátás, a szakemberháltér, legyen használható közösségi színtér, legyen esély a pályázati források kihasználására.

- **kulcsfontosságú területek:**

1. Partnerkeresés: Kapcsolatfelvétel a kistérség „közösségi színtereinek” vezetőivel, tájékozódás a település aktív szereplőiről (egyesületek, magánemberek), A kistérségi kulturális szakembereinek egymással való kapcsolattartásának biztosítása – működik
2. A közvetlen döntéshozók bevonása. Kapcsolatfelvétel az önkormányzatokkal.
3. Értéktár összeállítása, a települések közművelődési helyzetének kölcsönös megismerése, elemzése. Igény és helyi forrás feltárás a településeken lehetőleg közösségfejlesztők bevonásával, ezek alapján célok és tevékenységek meghatározása – elkészült (feladat: folyamatos bővítés, naprakész állapot szinten tartása)
4. Kapcsolatfelvétel a magasabb szintű döntéshozókkal, az országos és regionális szinten közművelődési feladatokkal megbízott szervezetekkel.
5. A külső forrásigény meghatározása, biztosíthatóságának felmérése.
6. Szakemberháltér biztosítása.

- **a kerekasztal stratégiai szempontból meghatározó egyéb feladatai:**

- Pályázatfigyelés és kidolgozás helyi és kistérségi szinten
- Közösségfejlesztés, igényfelmérés
- Közös kistérségi rendezvények
- Időpont és programkoordináció
- Képzésszervezés

- Szakmai segítség az esetlegesen szakember nélküli településeken.
- Kistérségi kulturális turizmus fejlesztése
- Eszközbeszerzési pályázatok összehangolása a kistérségen belül, csere- ill. kölcsönzési lehetőségek
- Szolgáltatásjegyzék összeállítása.

Közös pontok-Stratégiai célok

1. Intézmények és civilek közötti együttműködés - HÁLÓZAT
2. Értékek feltárása, megismertetése
3. Infrastrukturális fejlesztés
4. Személyi feltételek megteremtése
5. Fogadókészség erősítése
6. Kulturális szolgáltatások biztosítása
7. Közös akciók (pl. szüreti bálók) és együttműködések
8. Természeti értékek fenntartható fejlesztése
9. Tudás vízszintes irányú átadása- egymástól tanulás
10. Intézményi bázisok

A kulturális stratégia

Hogyan segítsük a kistérség fejlődését a kultúra eszközeivel a felsorolt cél-elemeken túl?

- Nagyon fontos a népesség megtartása: az őslakosságra támaszkodva a közös értékek keresése, feltárása. A helyi értékgyűjtés – ne csak a ház legyen döntő a költözéskor -, bemutatása: identitás növelés. Helyi kiadványok készítése.
- Életesély növelése: helyi igények felmérése ((képzések /általános, szakmai/, kompetencia – kreativitás fejlesztés, munkához jutás lehetősége): van-e erre készségük. Helyi közösségek működtetése.
- Tudásalapú társadalom: információhoz jutás biztosítása (könyvtár, mozgókönyvtár, teleház), ehhez helyek biztosítása, létesítése. Tanulna – tanítana: internet minden korosztálynak.
- Személyi és tárgyi, infrastrukturális fejlesztések: szakalkalmazottak, szakértők segítségével mennyiségi, minőségi képzések megfelelő helyen, megfelelő eszközökkel.
- Kistérség: legfontosabb a partnerség, az összehangoltság. Az általános aktivitást növelhetjük, ha már a szervezésnél – helyi is – bevonjuk a résztvevőket a programokba.

Felmerülő problémák:

- 1) **Önkormányzat**: forráshiány – intézményfenntartás a lakosság szolgálata érdekében
- 2) **Civil szervezetek**: forráshiány – háttér hiány a források megszerzéséhez - aktív tagság alacsony száma – önkéntesség
- 3) **Vállalkozók**: Eligazodni a szigorú törvényességi előírásokban – kényszervállalkozások –

marketing tevékenység

- 4) **Vendéglátók:** információ – forrás - és marketing hiány
- 5) **Hagyományörző közösségek:** menedzselés/ismertség - forráshiány
- 6) **Képzések:** összhang a kereslet és a kínálat között

Mindezekre megoldást találhatunk vállalt kulturális stratégiánkkal.

Olyan jövő orientált kulturális stratégiát szeretnénk , amely - illeszkedve a különböző szintű térségi fejlesztési programokhoz - valamennyi település hagyományaira, jelenbéli erősségeire és jövőbeli céljaira alapoz. Szem előtt tartva, hogy a kultúra és közművelődés kiemelkedő tényezővé váljon a kistérségben.

A leírtak alapján az intézkedési javaslatokat a 2010 – 2012. időszakra fogalmazzuk meg a kérdőívek alapján. Anyagi források sajnos még nem állnak rendelkezésre.

- 1.A Közkincs Kerekasztal tagjai a településük honlapján is biztosítják a stratégia munkaanyagának a megismerését, a hozzászólás lehetőségét.
- 2.Folyamatosan áttekinti a Kerekasztal a pályázati lehetőségeket – az ÚMPONT munkatársai segítségével, majd javaslatot tesz a kistérségnek, a településeknek. (Fontos cél-eleme az együttműködésnek.)
- 3.Szakmai segítséget nyújt a kulturális élet hangsúlyos területeihez való csatlakozási lehetőségekhez.
- 4.Kistérségi közművelődési és közgyűjteményi központok létrehozása.
- 5.Javaslat a VKTKT felé: a kistérségi célok közé a közgyűjteményi, levéltári és múzeumi feladatok felvételét.
- 6.Az aktualitások, lehetőségek, igények alapján fórumok szervezése.
- 7.Szakmai és humán továbbképzések szervezése – pályázati segítséggel.
- 8.Együttműködés a kistérség oktatási intézményeivel (programok, pályázatok).
- 9.A település/kistérségi hagyományok ápolása – kiemelten a fiatalok, a gyermekek bevonásával, az idős korosztály aktív részvételével.
- 10.Az eddigi jó gyakorlatot követve (Közkincs Kerekasztal résztvevőinek élettere) további szakemberek bevonása, ezzel is növelve az együttműködési lehetőségeket, formákat.
- 11.Összekötő kapocsként működni a kistérségi, a megyei, a regionális kulturális területen dolgozó szakemberek között - információk közvetítésével.
- 12.Az eddigi kezdeményezések (Kistérségi Szüreti Multság, Kistérségi Meseünnep, Tavaszköszöntő Kistérségi Fesztivál) mellé további hagyományteremtő programok szervezése, amelyek egyben hosszú távon turisztikai vonzerőként is segíthetik a települések fejlődését (történelmi- és néphagyományok, természeti értékek nagyon fontos alapok).
- 13.Az önvizsgálat a megvalósult célok után. (Segítségnyújtás/együttműködés, koordinálás, információcsere javítása).
- 14.Kistérségi marketinganyagok, kiadványok készítése, folyamatos frissítése. Egységes

kulturális és turisztikai arculat kialakítása a VKTKT turisztikai munkacsoportjával együttműködve.

15.Közös parton: földrajzi és történelmi gyökereink ápolása, megismertetése a határok nélküli Európában.

16.A természeti kincseink – jellegükhöz méltó – bevonása a mindennapjainkba. A kultúrával a természet- és környezetvédelemért (versek, novellák segítségével is).

17.A kortárs kultúra elemeiben megtalálni azt, ami őrzi a jelent és a jövőbe is lát

18.Mindezekről ütemterv készítés a változások figyelembe vételével.

A stratégiai prioritások, célok megvalósításának tervezett forrásai az Új Magyarország Fejlesztési Terv kulturális vonatkozású programjai

2009-10. évi Akciótervek alapján

Társadalmi Megújulás Operatív Program

„Építő közösségek” – közművelődési intézmények az egész életen át tartó tanulásért 2. ütem
Konstrukció célja: A közművelődési intézmények oktatási-nevelési szolgáltatásainak fejlesztése és támogatása, a felnőttképzés, a képesség- és kompetenciafejlesztés, valamint a tehetséggondozás területén.

Megjegyzés: TÁMOP 3.2.3. Pákozdi – Pázmánd – Sukoró – Vereb közös pályázatot nyújtott be, az értékelése folyamatban van.

A stratégia megvalósítását szolgálnák az alábbi, már visszavont pályázatok témáihoz hasonló TÁMOP - lehetőségek:

- „Tudásdepó Expressz” – A könyvtári hálózat nem formális és informális képzési szerepének erősítése az élethosszig tartó tanulás érdekében 2. ütem **Konstrukció célja:** A minőségi oktatáshoz való hozzáférés területi különbségeinek csökkentése a könyvtárak tanulási célú hozzáférhetőségének, a különböző olvasói csoportok igényeinek hatékonyabb kielégítését célzó szolgáltatásfejlesztésen keresztül
- „Múzeumok Mindenkinek” Program – Múzeumok oktatási-képzési szerepének erősítése 2. ütem **Konstrukció célja:** Újszerű múzeumpedagógiai megoldások implementálása, a múzeumok és a közoktatási intézmények közötti együttműködések kialakítása a kompetenciafejlesztő közoktatás és az informális tanulás megteremtése érdekében.
- Gyermek és fiatalok társadalmi integrációját segítő programok **Konstrukció célja:** A hátrányokkal küzdő iskoláskorú gyermekek és fiatalok részére az oktatási rendszeren kívüli integrációs és prevenciós programok indítása, amelyek kompenzálják a hátrányaikat, növelik az iskolai esélyeket és a megfelelő társadalmi minták elsajátítását, a munka világára való felkészülést .
- A fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés szakmai tudásának elterjesztése és a hozzáférhető szolgáltatások fejlesztése **Konstrukció célja:** A pályázat keretében kialakított módszertani és akkreditált képzési programok országos elterjesztése szakemberek és fogyatékossgal élő emberek számára az egyenlő esélyű hozzáférést segítő képzések elindítása.
- Közösségi kezdeményezések és programok **Konstrukció célja:** Közösségi gondolkodás elterjesztése lokális és helyi szinteken, helyi közösségek formálódása közcélú feladatok és helyi megoldatlan problémák kezelése érdekében, kulcsszakértői támogatással.

Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program

- Múzeumok iskolabarát fejlesztése és oktatási-képzési szerepének infrastrukturális erősítése **Konstrukció célja:** A múzeumok aktívabb és hatékonyabb bekapcsolása az oktatás és az egész életen át tartó tanulás folyamataiba, korszerű infrastrukturális feltételek megteremtése a TÁMOP múzeumpedagógiai fejlesztéseihez.
- Könyvtári szolgáltatások összehangolt infrastruktúra fejlesztése, „Tudásdepó Expressz” 2. ütem. **Konstrukció célja:** A közoktatás támogatása érdekében a könyvtárak együttműködésén alapuló szolgáltatások fejlesztéséhez szükséges infrastrukturális feltételek megteremtése a könyvtárakban őrzött dokumentumokhoz és információvagyonhoz történő, helytől független, egyenlő esélyű hozzáféréseken keresztül.
- Regionális Tudástárak **Konstrukció célja:** A felsőoktatás nem-formális és informális oktatási és egyéb közösségi funkcióinak erősítését, a felsőoktatás és a kultúra közötti együttműködést, közös működési formák kialakítását szolgáló regionális tudástárak létrehozása.

Közép-dunántúli Operatív Program

Prioritás: Regionális turizmusfejlesztés. A régió arculatát meghatározó integrált és tematikus vonzerő fejlesztések támogatása

Konstrukció célja: az akcióterven belül egyetlen lehetőségként komplexen, a régió összes meglévő és potenciális vonzerejének fejlesztésére nyújt lehetőséget, mind tematikus, mind területi kitekintéssel.

Prioritás: Környezet és közlekedésfejlesztés

A régió kistérségeinek integrált, illetve komplex szemléletű fejlesztési programjai mentén a települések közcélú fejlesztése, közösségi szolgáltatások – költséghatékony és fenntartható módon történő - hozzáférhetővé tétele,

Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP)

III. intézkedéscsoport

- Életminőség a vidéki területeken és a vidéki gazdaságdiverzifikálása
- Nem mezőgazdasági tevékenységgé történő diverzifikálás
- Mikro-vállalkozások létrehozásának és fejlesztésének támogatása
- A turisztikai tevékenységek ösztönzése
- A vidéki gazdaság és lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások – Integrált kistérségi közösségi és szolgáltató terek (Általános Művelődési Központok – ÁMK-k)
- Falumegújítás és –fejlesztés
- A III. Intézkedéscsoportba tartozó területeken működő gazdasági szereplőkre vonatkozó képzési és tájékoztatói intézkedés
- Készségek elsajátítása, ösztönzés és végrehajtás

IV. Intézkedéscsoport – A LEADER program

- Helyi fejlesztési stratégiák megvalósítása

Egyéb források:

- Új OKM pályázati források a kistérségi stratégiák készítéséhez és a feladat ellátáshoz
- Bizonyos feltételeknek való megfelelés esetén állami fejkvóta a kistérségeknek (mint lehetséges és szükséges új forrás)
- Helyi önkormányzatok rendszeresen vagy alkalomszerűen (pénz, földterület, ingatlan)
- Helyi kulturális szereplők hozzájárulása (civiliek, egyéb nem közművelődési intézmények, kulturális vállalkozók)
- Kistérségi Fejlesztési Tanács pályázatai

- Kistérségi társulás, melynek célja a közkultúra fejlesztése
- Amíg ez nincs, addig a feladatellátásra kötött szerződés a településekkel
- Regionális pályázatok (Regionális Fejlesztési Tanács, NCA, NKA)
- Országos pályázatok (NKA, NCA, stb.)
- EU-s pályázatok (Minden pályázatra figyelve, hogyan lehet elhelyezni benne a közkultúrát!)
- Munkaügyi központ (munkabér támogatás)
- Saját bevételek (Pl. adatfelvitelért)
- Önkéntes munka
- Turizmus forrásai (kulturális turizmus, gasztronómia)
- Elszármazottak, a településhez kötődők adományai, kapcsolataik kihasználása
- Helyi vállalkozók, szponzorok
- A lakosság, a célcsoport felajánlásai